

STORTINGET

Innst. 362 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 14 (2018–2019)

Innstilling fra justiskomiteen om Årsrapport for 2018 fra Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag

Til Stortinget

Sammendrag

I henhold til St.prp. nr. 12 (2008–2009) og Innst. S nr. 107 (2008–2009) skal Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag gi Stortinget orientering om sitt arbeid gjennom en årsrapport.

Rettfærdsvederlagsordningen er Stortingets egen ordning. Etter denne ordningen kan enkeltpersoner søke om en skjønsmessig kompensasjon fra staten når vedkommende har kommet særlig uheldig ut og er påført skade eller ulempe som ikke dekkes etter alminnelige erstatningsregler eller gjennom trygde-, forsikrings- eller erstatningsordninger. Ordningen er basert på sedvane. Sakene avgjøres av Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag. Statens sivilrettsforvaltning er tillagt oppgaven som sekretariat for utvalget.

Utvalget har avholdt elleve møter og avgjort 323 saker i 2018. Totalt ble det mottatt 429 søknader om rettfærdsvederlag i 2018, mot 448 søknader i 2017. Dette er en nedgang på 4 pst. Antall søknader etter særordningene har over tid vært nedadgående og utgjorde i 2018 totalt 53 saker. Inngangen av søknader etter alminnelig ordning har variert noe, men har ligget relativt stabilt rundt 400 saker årlig de senere år.

De fleste søknadsgrunnlag gjelder svikt i barneverntjenesten og mangler ved skolegang. Utvalget behandlet også to omgjøringsbegjæringer.

Det er ikke klageadgang til Stortinget over utvalgets vedtak, jf. St.prp. nr. 72 (1998–1999), jf. Innst. S nr. 4 (1999–2000). Utvalgsbehandling av omgjøringsbegjæringer forutsetter at det fremlegges nye opplysninger som kan være av betydning for resultatet i saken. Statens sivilrettsforvaltning har fullmakt til å avvise omgjøringsbegjæringer hvor dette ikke er tilfellet. I 2018 ble 16 omgjøringsbegjæringer avvist med hjemmel i denne fullmakten.

Statens sivilrettsforvaltning har også fullmakt til å avvise saker som av ulike årsaker ikke anses omfattet av rettfærdsvederlagsordningen. Det ble i 2018 avvist 130 søknader fra behandling i utvalget. De fleste av disse ble avvist fordi forholdet ennå ikke er foreldet. I tillegg ble enkeltgrunnlag avvist fra realitetsbehandling, mens saken for øvrig ble tatt til videre behandling. De fleste av denne typen saker gjelder straffbare forhold som faller inn under voldsoffererstatningsordningen, og dermed utenfor rettfærdsvederlagsordningen.

Det ble innvilget rettfærdsvederlag i 50 pst. av sakene som ble avgjort i 2018. I 2017 ble det innvilget vederlag i 49 pst. av sakene.

Det ble i 2018 utbetalt 20,2 mill. kroner i rettfærdsvederlag fra staten, som er 1,3 mill. kroner mindre enn i 2017. Dette skyldes hovedsakelig at utvalget har behandlet færre saker.

Den totale gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har gått ned de senere årene, og har siden 2014 vært mellom 14 og 17 måneder. I 2018 var den 14 måneder.

I saker som utredes av ekstern faginstans, er samlet saksbehandlingstid hos Statens sivilrettsforvaltning innenfor to måneder. Når Statens sivilrettsforvaltning har ferdigstilt saken, tar det i underkant av to måneder før saken behandles av utvalget.

Når en sak utredes i andre faginstanser, er målsettingen at saksbehandlingstiden i faginstans ikke skal overskride 12 måneder. I 2018 har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet opplyst om en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 12,5 måneder, Utdanningsdirektoratet 14 måneder og Helsedirektoratet 13 måneder.

Antall saker under behandling ved årsskiftet 2018–2019 indikerer at saksavviklingen i utvalget i 2019 vil bli på nivå med 2018.

En stadig større andel av søkerne er unge. Dette kan ha sammenheng med at samfunnet blir mer rettighetsbasert, og at den enkelte kan ha blitt mer bevisst sine rettigheter ved fravær av oppfyllelse. Selv om en del søknader fra yngre søkere blir avvist fordi forholdet ikke er foreldet og dermed ikke omfattes av rettsferdsvederlagsordningen, er søknader fra yngre søkere gjennomgående komplekse og tidkrevende som følge av store dokumentmengder, og derfor ressurskrevende å behandle.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Geir Inge Lien og Emilie Enger Mehl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Abdi Hussein, viser til årsrapporten for 2018 fra Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag. Rettsferdsvederlagsordningen er Stortingets egen kompensasjonsordning for urett som er påført en person i tilfeller der det offentlige er å klandre. Ordningen er ikke lovfestet, og det er ingen som har rettslig krav på rettsferdsvederlag.

Komiteen påpeker at ordningen er ment å være en mulighet for å få en viss økonomisk kompensasjon i slike saker, og der man ikke har mulighet til å få det dekket på annen måte.

Komiteen merker seg at det i 2018 ble utbetalt 20,2 mill. kroner i rettsferdsvederlag fra staten, og dette er 1,3 mill. kroner mindre enn i 2017. Bakgrunnen for denne nedgangen er først og fremst at utvalget har behandlet færre saker totalt.

Komiteen merker seg at den totale gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har gått noe ned de siste årene og fortsetter å gå ned også fra 2017 til 2018. I 2018 var den 14 måneder.

Medlemene i komiteen fra Høyre og Framstegspartiet er glade for at sakshandsamingstida for søknadar til Stortingets utval for rettsferdsvederlag har gått ned. Disse medlemene vil presisere at det i 2018 vart utbetalt 20,2 mill. kroner i rettsferdsveder-

lag frå staten, som er 1,3 mill. kroner mindre enn i 2017, og som kjem av at utvalet har behandla færre saker.

Disse medlemene vil framheve at det ikkje er gjort endringar i rettane til søkjarar til rettsferdsvederlag, men at det er gjort budsjettmessige justeringar tilpassa innkomne søknadar. Det er med andre ord snakk om ei teknisk justering i samband med revidert nasjonalbudsjett, og ikkje kutt slik Sosialistisk Venstreparti tek til orde for. Heile formålet med revidert nasjonalbudsjett er å justere statsbudsjettet i samsvar med dei faktiske inntektene og utgiftene som er komme til gjennom året.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at rettsferdsvederlagsordningen ofte er en siste mulighet for de som ikke når frem med sine saker når det gjelder mobbing, vold og omsorgssvikt. I en undersøkelse utført av meningsmålingsinstituttet Norstat for stiftelsen Rettsferd for taperne, viser det seg imidlertid at av 1 000 respondenter er det bare 7 pst. som kjenner til ordningen. Den er altså langt mindre kjent enn ordninger som voldsoffererstatning og pasientskadeerstatning.

Disse medlemmer viser til at bevilgningen til rettsferdsvederlagsordningen i revidert nasjonalbudsjett 2018 og 2019 har blitt redusert med 9,4 mill. kroner på bakgrunn av lavere utbetalinger enn anslått. Disse medlemmer mener at man i stedet for å kutte i ordningen bør gjøre et større arbeid for å opplyse om den, slik at flere kan få anledning til å søke. Videre bør ordningens vilkår gjennomgås på nytt, da det dessverre finnes mange eksempler på at personer ikke får en tilstrekkelig erstatning når de har vært utsatt for svikt fra det offentlige.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Stortingets rettsferdsvederlagsordning blir bedre kjent, og bedre informert om, som erstatningsordning.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig gjennomgang av rettsferdsvederlagsordningen, som i særskilt grad ser på hvilke grupper som ikke er omfattet av ordningen, og vurdere på hvilken måte disse bør innlemmes eller omfattes av andre ordninger.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at Stortingets rettsferdsvederlagsordning blir bedre kjent, og bedre informert om, som erstatningsordning.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig gjennomgang av rettfærdsvederlagsordningen, som i særskilt grad ser på hvilke grupper som ikke er omfattet av ordningen, og vurdere på hvilken måte disse bør innlemmes eller omfattes av andre ordninger.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til årsrapporten og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 14 (2018–2019) – Årsrapport for 2018 fra Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 4. juni 2019

Lene Vågslid

leder og ordfører

